

From the Couch to the Circle Group-Analytic Psychotherapy in Practice

av John R. Schlapobersky
Routledge, 2016. 491 sider
ISBN-10: 0415672201
DKK 379,95

Anmeldt av Steinar Lorentzen

En ny bok om gruppe-analytisk psykoterapi er en begivenhet i seg selv!

Den er skrevet av en erfaren og arbeidsom kliniker, lærer, veileder og skribent som underviser både i England og internasjonalt. Boka presenteres som en guide til den gruppe-analytiske modell og er basert på forfatterens egen virksomhet som praktiker, eller med hans egne ord, «... på erfaringene fra gruppedeltagere i møte med psykoterapiens hovedutfordringer - erkjennelse og endring». Han har skrevet boka som en praksismanual for terapeuter og beskriver hva som skjer i grupper og om utfordringene terapeuten får i møte med gruppen og deltagerne, men ikke minst seg selv. Han ønsker også å si noe til dem som søker psykoterapi for å løse personlige problemer eller finne nye kilder til mening i livet. Til sist vil han opplyse helseadministratører innen psykisk helse og de

som ønsker å lære mer om forskjellige psykoterapimodeller og det psykososiale feltet.

Boka er delt i tre seksjoner, hvorav den første tar for seg basale aspekter ved psykoterapi, individuelt og i gruppe: målsetninger og språkbruk, psykoterapiens relasjonelle, reflekterende og reparative dimensjoner, samt gruppens utvikling. «Gruppens språk» blir beskrevet som en dimensjonal utvikling fra monolog, via dialog til diskurs. I tillegg presenterer forfatteren ti gruppeanalytiske studier, hvor noen viser mer systematisk forskning mens andre er utført som kvalitetssikring av klinisk virksomhet. Hensikten er å vise bredden i klinisk bruk av gruppeanalytisk psykoterapi. Det foretas også en sammenligning mellom gruppeanalyse og andre viktige modeller innen gruppeterapi. Den andre seksjonen er viet den gruppeanalytiske modellen som blir vurdert

gjennom tre primære begreper i klinisk teori: struktur, prosess og innhold. Alle elementene får en utførlig beskrivelse og diskusjon. Seksjonen avsluttes med en omfattende beskrivelse av terapeutens tre forskjellige roller, dvs. som gruppe-medlem, som dynamisk administrator og som terapeut.

Ifølge forfatteren er de to første seksjonene særlig stilet til dem som bruker den gruppeanalytiske modellen i psykoterapi, i undervisning, konsultasjonsvirksomhet eller i arbeidet med organisasjoner. Han framhever også at modellen egner seg godt for terapeuter som behandler mennesker med fysiske og psykiske lidelser og traumer og for pasienter i alle aldre.

I tredje seksjon ønsker forfatteren å utforske dynamikken ved endring og innleder ved å beskrive Foulkes sine fire meningsområder: det aktuelle, overføringen, det projektive og det primordial/arkaiske nivået. Han gjennomgår deretter begrepene overføring-motoverføring, samt projeksjon, identifikasjon og projektiv identifikasjon slik de er brukt som sentrale terapeutiske prinsipper gjennom hele boka. Et kapittel presenterer forholdet mellom begrepene (fenomene-ne) «holding», «containment» og lek og diskuterer dialektikken mellom lengsel (longing) og tilhørighet (belonging). Det henviser sær-

lig til D. Winnicott som har beskrevet hvordan det lille barnet oppfatter at moren både representerer (eller frambringer) det miljøet det trenger for å føle seg møtt, be-kreftet og holdt, samtidig som hun også er det objektet barnet lengter etter. Forfatteren plasserer gruppen i morens sted og diskuterer hvordan gruppen for pasientene blir et sted hvor man både kan føle tilhørighet og bli holdt, samtidig med at den også blir et etterlengtet objekt man ønsker å utforske i «det mellomliggende rommet».

Ett av de siste kapitlene i seksjonen, «Metaphors and Metamorphosis: Symbols, transition and transformation» (kap 16) består av en omarbeidet artikkel som tidligere er publisert i Group Analysis. Her hevder forfatteren at gruppens fritt-flytende diskusjon kan føre til metamorfose ved å skape et språk om endring. Poenget er at bruken av myter, fabler og metaforer i behandlingsarbeidet synes å virke lægende for pasienter med forskjellige typer traumatiske opplevelser, og slik jeg forstår forfatteren, gir selve delingen og utforskningen muligheter for å forstå lidelsens språk og dens symbolske mening. Han tar utgangspunkt i forskjellige tolkninger av myten om Daidalos og sønnen Ikaros som flykter fra fangenskap på Kreta ved at faren konstruerer vinger de kunne fly

bort med. Som kjent kom Ikaros for nær solen, voksen som holdt vingene fast smeltet og han styrtet i havet og døde. En tradisjonell forståelse er at myten advarer mot hybris (overmot) og oppfordrer til å etterleve det klassiske idealet om at «alt skal skje med måte». Andre, slik som maleren Breugel og poeten Auden, har lagt mer vekt på at Ikaros fikk en smertefull død i ensomhet, mens verden gikk videre som om ingen ting var skjedd; andre holdt på med sitt uten at noen registrerte at han forsvant. Forfatteren utforsker også lidelsen gjennom presentasjonen av en rekke kliniske vignetter hvor han beskriver pasienter som ble hjulpet gjennom gruppeanalytisk terapi. For å forklare endringen henter han inn teori fra så ulike fagfolk som S. Freud (Mourning and Melancholia), D. Brown (Self development through subjective interaction: a fresh look at «ego-training in action») og C. Bollas (mnemonic objects in the intermediary space), for å gi noen stikkord om hva kapitlet handler om. Sekvensen er et eksempel på hvordan man innenfor en gruppeanalytisk modell ofte bruker forskjellige utgaver av psykoanalytiske teorier for å forklare endring. Bruk av mytologi og metaforer sier kanskje også noe eksistensen av en interesse for en fortellertradisjon innen gruppeanalysen,

men vitner også om at mange klinikere har en tendens til å finne globale, noe eteriske forklaringer på det som skjer med pasienter under terapi (i motsetning til forskerens leting etter konkrete, spesifikke endringsmekanismer). Teksten blir mer «jordnære» mot slutten av seksjonen når begreper som forfatteren mener utgjør «Hjertet i den gruppe-analytiske modellen» presenteres, nemlig lokalisasjon, oversettelse («translation») og tolkning.

Boka inneholder også et stort antall vignetter, tabeller og figurer som er raust spredt utover, og det foreligger også en detaljert fortegning over alle disse og hvor de kan finnes. I tillegg har teksten et vell av referanser som samles i slutten av hvert kapittel.

Dette er en overdådig og rikholdig bok som spenner over et vidt felt og gjerne vil ha med alt, inkludert utvalgte andre gruppeanalytiske og psykodynamiske skrifter. Samtidig er det også en meget personlig bok dedikert til nær familie, faglige inspiratorer, kolleger, kandidater og pasienter. Det personlige vises også i hans begeistring og tillit til den gruppeanalytiske metoden og troen på muligheter til forandring for de fleste, kanskje i noe større grad enn det som understøttes av klinisk erfaring og kunnskap fra systematisk forskning.

I hvilken grad gjør forfatteren det han sier han har til hensikt å gjøre og i hvilken grad når han de gruppene han ønsker å formidle til?

Selv likte jeg de to første delene av boka best, dvs. de som konsentrerte seg om basisforhold og selve den gruppeanalytiske modellen. Boka har en masse å gi til alle klinikere, særlig gruppeanalytikere, men også andre som praktiserer psykodynamisk gruppeterapi, både nybegynnere og de mer erfarne. Man får en grundig gjennomgang av den gruppeanalytiske modell, basert på mye av det Foulkes selv (samt medforfatter Anthony) presenterte som sentrale begreper og teoretiske innspill: terapeutiske faktorer, rammebetingelser, lederskap, syn på gruppen og individet, forståelse av psykopatologi og den terapeutiske prosessen. Sentrale begreper og biter av gruppeanalytisk teori blir også sett i sammenheng med nyere psykoanalytiske teorier, og forfatteren synes å kjenne begge deler godt. Det er positivt og veldig nyttig at teksten blir illustrert av tallrike kliniske vignetter i og med at noen av resonnementene er detaljerte, innfløkte og av og til noe krevende å følge. Boken har tyngde fordi den er skrevet av en som har vært i feltet lenge og som kan formidle verdifull historie, som han selv til en viss grad er en del av. Mange pasienter ville nok også fin-

ne mye av interesse i boka, selv om dens omfang og detaljrikdom kan gjøre det vanskelig å finne raskt ut av hva gruppeterapi dreier seg om. Når det gjelder helseadministratører, som er den tredje gruppen forfatteren henvender seg til, tror jeg ikke budskapet vil treffe majoriteten. Igjen er det omfanget og alle detaljene, samt mangel på evidens for hvilke pasienter som vil ha nytte av den skisserte modell og dens forskjellige varianter, som er hindringen.

Man kan lese kapitler enkeltvis og ikke nødvendigvis i rekkefølge. For meg gjør lengden og detaljrikdommen at jeg først og fremst ser boka som et oppslagsverk, mer enn en kartbok man navigerer etter når man leder en gruppe. Andre kan se annerledes på dette. Jeg har også lyst til å berømme forfatteren for å uttrykke seg i et språk som for en som ikke har engelsk som morsmål, virker både spenstig, spennende, blomstrende, variert og ikke minst «immaculate».

Noe av det som gjør boka verdifull og interessant, forfatterens store erfaring, at den er personlig, omfangsrik, dekker mange områder og inneholder et vell av klinisk materiale er, paradoksalt nok, også noe av det man kan kritisere ved den. All erfaringen gjør at forfatteren en gang iblant blir litt for kategorisk i sin formidling, på områder han

kunne vært mer nyansert og ydmyk. Det gjelder f. eks. det faktum at mange pasienter ikke blir så mye bedre under psykoterapi, noen blir til og med verre. Det personlige gjenspeiles i forfatterens begeistring og fascinasjon for gruppeanalysen, uttrykt i en stor tro på gruppens evne til å «helbrede», kanskje mer enn erfaring fra klinisk praksis eller systematiske vitenskapelige studier har dokumentert. Ønsket om å få med «alt» gir seg muligens uttrykk i en del gjentakelser og bruk av mange ord. I rettferdighetens navn skal det sies at jeg av og til mistenker at manglende begrunnelser for påståtte sammenhenger og slutninger skyldes forfatterens poetisk form, som ofte når de store høyder. Han har ønsket å se gruppeanalysen i relasjon til andre psykodynamiske retninger, noe han også gjør her. Jeg kunne imidlertid ønsket at han i større grad hadde understreket likhetene mellom gruppeanalytisk psykoterapi og andre psykodynamiske gruppeterapier. Jeg deltok en gang på en workshop med John Schlapobersky og Modyn Leszcz på det årlige møtet i den amerikanske foreningen for gruppepsykoterapi (AGPA), hvor de sammenlignet gruppeanalyse og interpersonlig gruppepsykoterapi. Begge hadde teoretiske innlegg som vitnet om betydelig forskjeller på metodene både mht til begreper

og forklaringsmekanismer. Når det kom til demonstrasjonsgruppene hvor begge praktiserte sine respektive terapiformer, var det imidlertid vanskelig å spore noen særlig forskjell i måten de ledet gruppene på!

Når alt dette er sagt vil jeg gjerne anbefale boka, som i hvert fall alle gruppeanalytikere bør ha i bokhylla.

Løp og kjøp!

Steinar Lorentzen

*Professor emeritus, psykoanalytiker,
gruppeanalytiker*

Universitetet i Oslo

Det uforståelige barnet. Om å skape sammenheng mellom den indre og ytre verden.

av Anders Flækøy Landmark og Line Indrevoll Stånicke
Hertervig Forlag Akademisk, Stavanger 2016
ISBN 978-82-8217-227-1
379,00 NOK.

Anmeldt av Kristoffer Høiland

I rekken av ulike terapeutiske behandlingsmetoder rettet mot barn og ungdom, gir det for meg mening å skille ut de tilnærmingene som kan defineres som psykoterapeutisk orienterte. I et forsøk på å gi en definisjon av dette er det nærliggende å trekke frem følgende elementer: Relasjonen mellom barnet og terapeuten står i fokus, terapeuten forsøker å forstå barnets opplevelse og perspektiv, terapeuten forsøker å kommunisere med barnet på barnets premisser, terapien er i liten grad manualisert og er i liten grad psykopedagogisk, og oppgaver og målsettinger forhandles om underveis. Det er snakk om en prosess, og ingen vet helt sikkert hvilke veier og mål menneskelige prosesser tar. Psykoterapifeltet i Norge kan sies å være delt i det som har blitt kalt den intersubjektive, utviklingsrettede tilnærmingen, og den psykoanalytisk orienterte. Det har kommet ut noen bøker om psykoterapi

med barn de siste årene i Norge, men dette har hovedsakelig hatt sitt utspring i den intersubjektive retningen.

Når det nå foreligger en ny bok om behandling av barn og ungdom på norsk, hvor en psykoanalytisk forståelse av psykopatologi og psykoterapi utgjør grunnmuren, er altså ikke dette en dagligdags hendelse. Boken er i tillegg omfattende med sine over fem hundre sider, og synes å ha som målsetting å dekke flest mulig områder, samt å sette psykoanalytisk tenkning i sammenheng med forskning og andre terapitradisjoner. Dette er ingen liten oppgave.

Boken bygger på noen grunnleggende antakelser. Relasjonelle erfaringer gjennom oppveksten er sentralt for hvordan vi utvikler oss, og problemer og skjevutvikling har alltid et relasjonelt grunnlag, i tillegg til andre faktorer. Mye av barn og ungdoms tanker, følelser og at-

ferd kan synes irrasjonell og uforståelig både for barnet selv og for de rundt dem. Men det er det virkelige slik? Ved å finne sammenhenger mellom indre og ytre verden kan det uforståelige gjøres forståelig. Det vises til at psykoanalysen gir mulighet for å danne seg hypoteser om underliggende meningssammenhenger og ubevisste prosesser, som dermed kan gi forståelse og potensielt muligheter for endringskapende intervensjoner der andre tilnærminger står fast. Psykoanalytisk tenkning presenteres som en nyttig innfallsvinkel for arbeid med barn og unge, om den løsrives fra de klassiske rammene og tilpasses den aktuelle behandlingssituasjonen.

«Det uforståelige barnet» er inndelt i en rekke ulike kapitler. Det første gjennomgår ulike syn på barn og barndom opp gjennom historien. Å presentere en historisk og sosiologisk gjennomgang av hvordan barn og barndom har blitt forstått opp gjennom historien er ingen dårlig ide. De færreste bøker om behandling av barn og unge har et kapittel om dette. Kapitlet ender opp med noen betraktninger om hva som preger barn og deres foreldre i vår egen tid. Foreldregenerasjonen beskrives som bekymret, og det stilles spørsmål ved om det er virkelig er nødvendig med råd fra eksperter om hvordan barn

skal behandles og oppdras i vanlige familier så lenge det ikke foreligger alvorlige problemer.

Videre følger et kapittel som gjennomgår hovedtrekk i psykoanalysens utvikling. Her får vi den klassiske presentasjonen fra Sigmund Freud til Anna Freud, Melanie Klein, Winnicott og Bion. Videre følger en presentasjon av Françoise Dolto, som muligens er mindre kjent (eller glemt), av fagpersoner som ikke er i den psykoanalytiske utdanningen. Bowlby er derimot kjent for de fleste, det samme gjelder Mahler og Stern. Det avsluttes med et avsnitt om mentalisering, et hovedperspektiv forfatterne bruker gjennom boken for å forstå kliniske problemstillinger. I tillegg til dette dukker også den franske psykoanalytikeren André Greens teoretiske arbeider jevnlig opp i boken for å belyse ulike psykologiske fenomener.

Etter disse kapitlene kommer vi til bokens mer kliniske kapitler. Det kommer kapitler som tar opp ulike problemstillinger vi møter i klinisk arbeid. Problemstillinger som: Angst- det redde barnet, det sinte barnet, tap og sorg, familie og skilsmisse tas opp i hvert sitt kapittel. Utformingen av kapitlene følger samme mal. Vi presenteres for et klinisk eksempel, eller flere, som brukes som illustrasjoner av teori og praksis gjennom kapitlet. Før

dette presenteres vi for diagnostiske vurderinger, forskning, og psykoanalytiske forklaringsmodeller for de ulike vanskene. Forfatterne forsøker gjennom kasuseksempelene å beskrive hvordan de jobber med de ulike typene problematikk i praksis.

Det kommer så kapitler om barns lek, hvor det tas høyde for at barnets verden har blitt nokså digitalisert. Hvordan påvirker dette barnet, foreldrene og terapeuten? Hvordan vurdere hva som er normalt, hva som er utviklingsmessig bra, og når bruk av digitale medier blir et problem? Forfatterne utviser en ytterst diplomatisk holdning, hvor ingen klare dommer felles, og hvor kontekst og situasjon avgjør hva som er problematisk og ikke. Refleksjon er stikkordet.

Nevrobiologi og psykoanalysen utgjør et eget kapittel. Her brukes nevrobiologisk forskning til å støtte opp under psykoanalytiske teorier, før det kommer to avsnitt om henholdsvis autisme og ADHD. Forfatterne påpeker med rette hvordan nettopp psykoanalytisk orientert behandling kan være svært viktig i behandling av barn med autismspekterlidelser, da deres særegne opplevelsesverden trenger å bli tonet inn på og forstått i sin annerledeshet. Fokuset er ikke en tanke om at denne type tilstander kan endres, men at riktig utvi-

klingsstøtte kan gi barnet bedre utviklingsmuligheter og funksjonsnivå.

Vi får så presentert et eget kapittel om ungdomstidens utfordringer. Da fokus ofte er, og har vært, på tidlig utvikling er kunnskap om ungdomstidens utfordringer ikke desto mindre viktig for å forstå pasienter i alle aldersgrupper. Forfatterne er opptatt av hvordan tidligere uløste konflikter eller mangler fra tidlig barndom kan utgjøre underliggende årsak til vansker i ungdomstiden. Å ha med en forståelse av dette i arbeidet presenteres som viktig for å skape endring. Adopsjon er et tema psykoanalytiske terapeuter som jobber med barn og ungdom har vært svært opptatt av, og det er ikke få artikler som har behandlet problematikken de siste tiårene. Vi får her en gjennomgang av momenter som er viktige å ha med seg i arbeidet med denne gruppen.

De siste tre kapitlene dreier seg om anoreksi, selvskading og døden/selv mord. Kartlegging av selvmordsrisiko gjennomgås, og det gis konkrete eksempler på journalføring. Kapitlet drøfter også nytten av og tidspunktet for selvmordsrisikovurderinger i BUP opp mot ulike aldersgrupper, noe som er nyttig å ta med seg inn i praksis.

Dette er en omfattende bok som vil mye, og med sine over fem hun-

dre sider er det en lang bok etter alle standarder. Ambisjonsnivået er med andre ord høyt. Forfatterne får fint frem viktigheten av å få tak i barnets perspektiv, og forsøke å forstå barnets særegne indre verden ut fra dets utviklingsmessige forutsetninger. Betydningen av relasjon, og betydningen av å knytte sammen indre og ytre verden, illustreres godt med eksempler og teori gjennom hele boken.

Forfatterne begrenser seg ikke til bare psykologisk litteratur. Både filosofiske, sosiologiske og historiske perspektiver trekkes inn for å forstå temaene som beskrives. Arne Johan Vetlesen dukker opp igjen og igjen, og synes å ha en spesiell posisjon hos forfatterne av denne boken. Tonen er gjennomgående diplomatisk. Det presiseres gang på gang at det finnes andre perspektiver og muligheter enn de psykoanalytiske. Ingen perspektiver presenteres som bedre enn andre. Det virker som forfatterne håper å nå langt ut, men det er grunn til å spørre om noen av disse stadige forsikringene kunne vært utelatt. Så hvem henvender boken seg til? Utformingen er lærebokpreget. Rammene for det kliniske arbeidet det vises til i boken er psykisk helsevern, primært spesialisthelsetjenesten. Den skiller seg således fra mye av psykoanalytisk litteratur, som konsentrerer seg om å arbeid

med pasienter i privat praksis. Ideen om at psykoanalysen ikke er avleggs, men høyst brukbar i ordinær klinisk virksomhet i BUP er gjennomgående. For å lese om kliniske problemstillinger ut fra en psykoanalytisk forståelsesramme fungerer boken bra. Boken er et viktig supplement til den kliniske litteraturen som utgis for tiden, og det finnes ingen tilsvarende bøker på norsk. Kliniske eksempler som viser hvordan det faktisk jobbes i praksis er alltid nyttig. Forfatternes intensjon er nok her også å vise hvordan en psykoanalytisk tilnærming ikke nødvendigvis er så annerledes enn andre tilnærminger, og at ulike perspektiv fint kan integreres selv om man definerer seg som psykoanalytisk orientert terapeut.

Om boken skal leses fra start til slutt er jeg mer usikker på om jeg vil anbefale. Ved å gjøre dette kommer bokens svakheter tydeligere frem. I likhet med en del fagbøker er den dessverre løst redigert. Boken bærer preg av at forfatterne har skrevet ulike kapitler, og det forekommer en del repetisjoner innen hvert kapittel, noe kanskje nødvendig, annet ikke. Jeg kunne også ønsket meg en større språklig presisjon. I likhet med mye psykoanalytisk litteratur sies ofte de samme tingene igjen og igjen på ulike måter. En mer presis skriving

måte kunne gjort boken kortere, noe jeg tror den ville hatt nytte av. Selv en såpass omfattende bok har likevel noen mangler. Forfatterne kunne med hell kommet mer inn på personlighetsproblematikk hos barn og unge. Alvorlig psykisk lidelse som psykoseproblematikk er i liten grad tematisert. Selv om dette ikke er av de vanligste problemstillingene ved BUP, forekommer det i høyeste grad. Rus er også i liten grad behandlet som et viktig tema. Kliniske eksempler er som nevnt nyttige for å forstå hvordan forfatterne arbeider klinisk. Det er vanskelig å unngå å påpeke at boken er full av en annen type materiale ment for å illustrere den ulike tematikken forfatterne behandler: Sangtekster og dikt. Stein Mehren er sterkt representert, av uvisse årsaker da diktene presentert her neppe er hans beste. I tillegg får vi både presentert tekster av blant andre Prince, Coldplay og deLillos. De fleste tekstene presenteres i sin helhet. Min oppfatning er at dette grepet blir for løst. Skal man illustrere et poeng eller tema i med et eksempel fra en annen tekst fungerer dette stort sett bedre med korte utsnitt eller utdrag. Noen strofer fra et dikt kan da gi et ekstra tilsnitt, eller et overraskende perspektiv, på temaet som tas opp. Når det derimot kommer lange sangtekster eller dikt utvannes denne effekten,

og det er grunn til å spørre om dette grepet kunne vært droppet.

Oppsummert vil jeg si at selv om jeg har tatt opp noen motforestillinger mot både formatet og innholdet, er boken den beste presentasjonen som finnes på norsk av psykoanalytisk arbeid med barn og unge. Med sin lærebokaktige utforming henvender den seg kanskje hovedsakelig mot studenter og terapeuter i spesialistutdanning. For de som har jobbet en stund med barn og ungdom er nok mye av det som presenteres kjent kunnskap.

*Kristoffer Høiland,
Psykologspesialist, BUP Furuset, Ahus.
E-post: krishoil@gmail.com*

Den Psykoterapeutiske Holdning

af Carsten Rene Jørgensen,
Hans Reitzels Forlag 2018
ISBN: 9788741265599
449,95 DKK

Anmeldt af Kasper Pyndt

Professor i psykologi ved Aarhus Universitet, Carsten René Jørgensen, retter i sin seneste bog fokus på hvad der udgør den psykoterapeutiske holdning i en 455 sider grundig undersøgelse af dette begreb og dets aktuelle relevans.

Bogen er et akademisk værk, hvor aktuel effektforskning og en stor mængde teoretisk viden formidles systematisk og bringes til diskussion på klar og relevant vis. Men bogens udgangspunkt er også den aktuelle og grundlæggende debat om hvad der kendetegner kompetent psykoterapi og i hvilket omfang psykoterapiforskningen understøtter uddannelsen og udførelsen af dette. Det vil være for overfladisk at kalde et sådant værk for en debatbog, men alligevel skal det fremhæves, at Carsten René Jørgensen blander sig i debatten og på kvalificeret vis argumenterer for et paradigmeskifte i vores forståelse af de effektfulde elementer i psykoterapi. Bogens første del tager først den

grundlæggende diskussion af begrænsningerne ved et medicinsk forståelses paradigme ved psykoterapi og argumenterer for en dynamisk-relational forståelse er nødvendig for at favne kompleksiteten forbundet med at udføre og forske i psykoterapi. Betydningen af fælles faktorer, specifik teknik og terapeutens person gennemgås og diskuteres i de næste kapitler, som giver læseren en nuanceret opfattelse af resultaterne af de store mængder effektforskning som udgør grundlaget for evidensbaseret praksis. Carsten René Jørgensen giver en kritisk gennemgang af hvad der egentlig måles i disse studier, hvilket er interessant og vedkommende læsning. F.eks. præmissen om at terapeuten er en statisk faktor i RCT forsøg med fokus på at måle terapiformers effekt, uagtet at alle teknikker er resultatet af terapeutens person og faglige dømmekraft, eller opsummering af forskningen, som peger på manglende sammen-

hæng mlm terapeutens adherence til en specifik teknik og behandlingseffekt. Således underbygges bogens hovedpointe, at vi må turde sætte mere fokus på terapeuten som virkningsfaktor og gøre op med teknikfokuserede effektundersøgelser på baggrund af manualiseret psykoterapi. Den aktuelle situation i forskningen beskrives ved at vi smider den ene effektundersøgelsen efter den anden i en bunke, uden at forsøge at integrere dem i en samlet forståelse, lige som man ikke bygger et hus ved at smide en masse sten i en bunke.

Bogens anden del beskæftiger sig der af med hvad der udgør den psykoterapeutiske holdning og hvilke karakteristika dette kræver af den kompetente terapeut. Her vendes der tilbage til psykoterapiens fundament, hvor Freuds grundbegreber om abstinens, jævnt svævende opmærksomhed, fri associering, overføring, erotiseret overføring og neutralitet behandles. Det er en fornøjelse af genlæse de mange citater fra Freuds behandlingstekniske skrifter og via en kritisk gennemgang er formålet at opdatere disse begreber og gøre dem mere almengyldige for psykoterapeutisk holdning generelt og ikke isolere dem som en psykoanalytisk anakronisme.

Fokus i anden del er rettet mere mod praksis, hvor teksten nu også

suppleres af små behandlingsvignetter for at illustrere god psykoterapeutisk holdning og hvordan relationen kommer under pres og prøves i behandlingen. Det er en væsentlig pointe, at en god relation eller psykoterapeutisk holdning ikke kommer af sig selv, men er resultat af målrettet, bevidst og teoretisk funderet arbejde fra terapeuten. Og det netop er terapeutens dømmekraft og evne til at skabe en bæredygtig relation der har betydning for behandlingsudbyttet. Dette er på sin vis en gammel nyhed, men pointen i denne bog er, at vi ikke understøtter terapeutens evne til at opnå en god psykoterapeutisk holdning, da megen forskning og uddannelse er målrettet de tekniske aspekter. Der er dog hjælp at hente i nærværende bog, da der gives en udførlig gennemgang af de forskellige elementer i og dilemmaer omkring den psykoterapeutiske holdning. Et af disse dilemmaer er forbundet hvordan man udvælger og træner kommende terapeuter. Dilemmaet omkring udvælgelse skitseres og der gives en række parametre for hvad den kompetente terapeut skal kunne, men det er svært at omsætte dette til konkrete mål, som kan danne baggrund for en sådan udvælgelse. Dertil kommer de etiske overvejelser ved denne udvælgelse både med hensynet til terapeut og patient. Selvom val-

get ikke er nemt, fastholdes det modigt, at hvis evidensen skal følges, må vi forsøge at kvalificere et sådant valg.

Den Psykoterapeutiske holdning skal have en klar anbefaling og er relevant for både kommende terapeuter under uddannelse så vel som den erfarne terapeut eller leder som skal udstikke rammerne for etablering af den psykoterapeutiske holdning. Eneste minus ved bogen er, at bogens pointer gentages vel hyppigt ligesom sproget kan udfordre læserens spændvidde. Sætningerne er lange og inkluderer ofte opstilling af betingelser og forbehold i samme sætning. Utvivlsomt god akademisk skik men man skal holde koncentrationen skarp. På den anden side er bogen fyldt med lærde citater, der udkrystalliserer bogens pointer og en lang referenceliste som en anden styrke ved den akademiske stil.

På flere måder trækker bogen tråde til tidligere udgivelser af Carsten René Jørgensen, da bogen i høj grad giver læseren en Identitet som psykoterapeut, udpeger udfordringerne i arbejdet med Personlighedsforstyrrelser og sidst på det overordnede niveau inkluderes Modernitetens betingelser for at uddanne og udøve god psykoterapi. Specielt sidste niveau er særligt for Carsten René Jørgensen ved at sætte behandling og uddannelse

ind i en kulturel ramme f.eks. at patienter der er bukket under for stress og krav, sættes i den samme situation i en tidsbegrænset effekt-fokuseret behandling og derved gentages og forlænges patientens problem i behandlingssituationen – med mindre den etisk ansvarlige praktiker tager ansvar for at påtale disse rammebetingelser, hvilket nu med denne bog i hånden kan gøres på et velargumenteret, solidt videnskabeligt grundlag.

Kasper Pyndt

Specialpsykolog i Psykiatri

Psykoterapeutisk afsnit, Regionspsykiatrien Randers, Dronningborg Boulevard 15, 8930 Randers NØ. E-mail: kasppynd@rm.dk